

A photograph showing the lower half of a person standing on a large, textured rock. The person is wearing green shorts with a white tropical leaf pattern. Their legs are bare and positioned slightly apart. The background is a blurred view of the ocean under a bright sky.

Rätten att välja sitt liv.

STÖD NÄR HEDER LEDER TILL FÖRTRYCK OCH VÅLD.

”Ungdomarnas mänskliga rättigheter kränks.”

I mitt arbete träffar jag ungdomar som lever under förhållanden som inte är förenliga med mänskliga rättigheter. Jag träffar flickor som inte får gå ut när skolan är slut, som inte själva får välja vilka kompisar de ska umgås med, som inte får sminka sig eller bära de kläder de vill. Jag träffar pojkar som tvingas hålla koll på sina kvinnliga släktingar. Och jag träffar föräldrar som beskriver hur svårt det är när släkten i hemlandet förväntar sig att de uppfostrar sina barn på ett speciellt sätt. Jag har mött flickor och pojkar som misshandlats när de gått emot rådande regler. Jag har mött föräldrar som saknat andra verktyg än hot och våld.

Teresa Dahlström, skolkurator i Karlstad

Hedersrelaterat våld:

FÖRTRYCK. KRÄNKNINGAR. TVÅNG. MISSHANDEL. MORD.

De mänskliga rättigheterna är internationellt vedertagna och statuerade av FN. De tar avstamp i rätten att få leva ett tryggt och säkert liv. Vår rätt att få leva det liv vi vill leva – att få göra egna val. Den som utsätts för hot och våld ska få skydd och stöd.

Men de mänskliga rättigheterna är inte självklara för alla. I stora delar av världen finns starkt patriarkala familjesystem där mannen är överordnad. Det finns ett utpräglat skamtänkande kopplat till kvinnans sexualitet och ett kollektivt tryck om att familjens heder endast kan återupprättas genom bestraffning.

En eventuell skam drabbar hela familjen. Därför värnar familjen aktivt om varandras beteende genom ett raffinerat kontrollsystem. De unga flickorna är speciellt utsatta. Men även andra kvinnor, unga pojkar och manliga släktingar kan vara utsatta genom att tvingas följa normer och verkställa kollektiva beslut. Alla familjemedlemmar bidrar till familjens heder genom sitt beteende.

Hedersrelaterat förtryck är svårt att sätta fingret på.

Signaler kan vara:

- Får inte välja sina kläder.
- Får inte delta i klassutflykter eller skolresor.
- Får inte delta på idrottslektioner.
- Får inte delta i sexualundervisning.
- Får inte välja sina kompisar.
- Får inte gå ut efter skolans slut.
- Får inte ha flick- eller pojkvänner.
- Tvingas ljuga om t ex kompisar och fritidsaktiviteter.
- Tvingas kontrollera sina systrar eller kvinnliga kusiner.
- Oro och rädsla.
- Utfrysning från familjens gemenskap.
- Psykisk och fysisk misshandel.

Här finns mer att läsa om hedersrelaterat förtryck och våld:

www.hedersfortryck.se

www.manskligarattigheter.gov.se

I november 2007 presenterade regeringen en ny handlingsplan mot våld och förtryck. 800 miljoner kronor har öronmärkts för att genomföra planen, där förebyggande arbete mot hedersrelaterade brott är en del.

”Hjälp!

De flickor jag möter har oftast redan brutit mot reglerna. De vill ha preventivmedel, men är rädda för att det ska upptäckas hemma. De bär också på en stark oro över vad som kan hända när det är dags för giftermål. De vill bli ihopsydda eller få råd kring hur de kan fixa en blödning på egen hand. De har ingen annan att prata om sex och relationer med. Jag möter en stor okunskap tillsammans med väldig nyfikenhet.

Eva Asknert, barnmorska på ungdomsmottagningen Druvan i Karlstad

Femtio utsatta flickor:

MÖRKERTALET KAN VARA HUR STORT SOM HELST.

Hedersrelaterat förtryck och våld är ett samhällsproblem. Det förekommer här i Värmland, i Sverige och överallt i världen. Det drabbar i olika omfattning unga flickor och pojkar, män och kvinnor.

En utredning från Länsstyrelsen i Värmland år 2004 visar att det då fanns ungefär 50 flickor i vårt län som levde i en utsatt situation av skäl som kunde relateras till familjens heder. Utredningen utgick från en enkät som skickades ut till kommunernas socialförvaltningar, grundskolor, gymnasieskolor och ungdomsmottagningar. Den kompletterades därefter även med uppgifter från brotts-offerjourer och kvinnojourer. Troligen var antalet redan

då betydligt större.

Hur stort mörkertalet är går bara att spekulera kring. På grund av brottens motiv är det många som inte kan eller vågar berätta om den oro de bär på, eller de handlingar de utsätts för. Men låt oss slå fast att de utsatta ungdomarna är många fler än vi ens kan gissa oss till.

Att bryta mot systemet kräver ett stort mod. Då behöver samhällets olika insatser och medmänniskor finnas i närheten, redo med skydd och stöd. Oavsett vem det är som väljer att gå sin egen väg. För att kunna erbjuda hjälp och stöd på rätt sätt, är det viktigt att olika myndigheter och verksamheter har kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck.

Ett nationellt projekt för att öka kunskaperna kring hedersrelaterat våld startade år 2007 och pågår fortfarande. Syftet är att arbeta fram konkreta handlingsplaner hos olika myndigheter och verksamheter för situationer där man misstänker att förtryck och våld har en hedersrelaterad grund. Man

ska även ta fram en samverkansplan myndigheter och organisationer emellan. Projektet finansieras av Myndigheten för skolutveckling. Huvudman är barn- och ungdomsförvaltningen i Karlstads kommun. För mer information kontakta projektledaren Teresa Dahlström.

”Utan valmöjligheter i ett främmande land.”

Vi får inte glömma bort alla de vuxna kvinnor som kommer till Sverige – bortgifta med en man de inte känner och flyttade till ett främmande land. De lever i ett utanförskap och får inte ta några egna initiativ. Många är inte äldre än 20 år.

Eva Halldan, integrationssamordnare inom socialtjänsten i Säffle

”Alla beskyddar varandra. Det är ett problem.”

Våld och förtryck mot en person involverar ofta en hel grupp med människor. Det är som ett slutet system där det gäller att upprätthålla familjens heder. Planeringen av brottet sker gemensamt. Sedan är det kanske någon som lurar offret till en speciell plats och en annan som utför handlingen. De allra flesta ärenden måste vi lägga ned på grund av bristande bevisning.

Anders Ellström, inspektör Polisen i Värmland

”Utfrysning är psykisk misshandel.”

Jag möter ungdomar som fått en förbudsstämpel i pannan. De får inte äta tillsammans med familjen. Det är förbjudet att prata med dem. Den som gör uppror mot systemet kan tuktas både fysiskt och psykiskt.

Ann-Charlotte Bohlin, socialsekreterare på familjeavdelningen i Karlstad

Resursteam Heder:

HJÄLPER DIG ATT AGERA MOT HEDERSRELATERAT VÅLD.

Den som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld behöver all hjälp hon eller han kan få. Därför finns nu Resursteam Heder här i Värmland.

Vi är kuratorer, socialsekreterare, poliser och barnmorskor med en bred och varierad erfarenhet av att arbeta med ungdomar och familjer. Vi har fått en spetskompetensutbildning i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck finansierad av Länsstyrelsen i Värmland. Vår kunskap och vår erfarenhet vill vi dela med oss av till alla som möter unga flickor och pojkar, och deras föräldrar.

Observera: Förtryck som sker i syfte att skydda och upprätthålla släktens heder kräver andra rutiner än ”vanliga” brott. För många av dessa – ofta unga och osäkra – flickor och pojkar, betyder inte familjen trygghet utan kontroll, hot och i en del fall våld.

Vi måste alla se de utsattas behov med nya ögon, lära oss att hantera deras situation på bästa sätt och ge dem rätt stöd. Det är vår skyldighet. Barn som lever under hedersrelaterat våld och förtryck finns mitt ibland oss och vi får inte blunda för dem. Ett första steg är ambitionen att våra ungdomar ska bli medvetna om vilka rättigheter de har. Hot, förtryck och våld är förbjudet enligt svensk lag.

Ta kontakt med någon av oss!

- När du misstänker att någon du mött är utsatt för hedersrelaterat förtryck och våld.
- För föreläsningar på din arbetsplats eller hos en förening.
- När du behöver rådgivning och stöd i ditt eget förebyggande arbete.
- När du vill driva ett projekt i syfte att motverka hedersproblematiken.

Resursteam Heder i Värmland har kunskaper, rutiner och metoder för att motverka förtryck och hedersrelaterat våld på bästa sätt. Vi finns på många orter runt om i Värmland. Alla kontaktpersoner finns på länsstyrelsens hemsida www.lst.se. Resursteam Heder hittar du under Sociala frågor/kvinnofrid/HRV.

För flickor och unga kvinnor som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck finns Rådgivningen Stella.
Telefon: 073-5849145, www.stella-varmland.se
och msn: stella.varmland@hotmail.com

Emilia-projektet startade vid Frödingskolan i Karlstad under år 2005. Syftet är att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och att arbeta för mänskliga rättigheter. Idag är projektet integrerat i den dagliga verksamheten och eleverna har schemalagda lektioner i ämnet. Arbetet sker i form av samtalsgrupper - med tjej-, kill-, kvinno- och mansgrupper - utifrån olika teman.

”Hedersrelaterade frågor är ett viktigt område som vi på skolorna behöver lära oss mera om. Då vi på vår skola vände oss till Resursteam Heder fick vi dels mycket god och kvalificerad hjälp, och dels insikt i hur komplicerat ämnet är. Tack för hjälpen!”

Bert Falk , rektor på Norrstrandsskolan i Karlstad

”Jag är glad att Resursteam Heder startat sitt arbete med att sprida kunskap om hedersproblematiken. Den finns mitt i bland oss och vi måste förstå för att se den.”

Irene Lidström, rektor på Frödingskolan i Karlstad

RESURSTEAM heder

Resursteam Heder i Värmland har kunskaper, rutiner och metoder för att motverka förtryck och hedersrelaterat våld på bästa sätt. Gå till www.s.lst.se och vidare till Sociala frågor/kvinnofrid/HRV

RESURSTEAM HEDER ÄR ETT SAMARBETE MELLAN VÄRMLANDS KOMMUNER OCH LÄNSSTYRELSEN I VÄRMLAND.